

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 338.64

Духновська Л.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій

Скоморохова С.Ю.

асистент кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій

Горбунова С.Є.

магістрант кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій

АНАЛІЗ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті проведено аналіз необоротних активів на підприємстві харчової промисловості за 2013–2015 рр. Основою дослідження є дані офіційної статистики Держстатслужби України. Розглянуто динаміку оновлення необоротних активів на харчових підприємствах України, а також наведено результати досліджень питомої ваги основних засобів у загальній вартості необоротних активів, проаналізовано показники використання основних засобів.

Ключові слова: необоротні активи, основні засоби, підприємство, харчова промисловість.

В статье проведен анализ необоротных активов на предприятии пищевой промышленности за 2013–2015 гг. Источником исследования являются данные официальной статистики Госстатслужбы Украины. Рассмотрена динамика обновления необоротных активов на пищевых предприятиях Украины, а также приведены результаты исследования веской доли основных средств в общей стоимости необоротных активов, проанализированы показатели использования основных средств.

Ключевые слова: необоротные активы, основные средства, предприятие, пищевая промышленность.

The status of the intangible assets on the food industry enterprises in the 2013–2015 years was investigated in the article. The basis of the investigation was the groundwork of the Economic theory and statistical data of official State Statistics Service of Ukraine. The dynamic of renewal of the non-current assets on the food industry enterprises of Ukraine was investigated, also the results of research of the proportion of the fixed assets in the total value of non-current assets were given, indicators of the usage of fixed assets were analysed.

Keywords: non-current assets, fixed assets, enterprises, food industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Господарська діяльність підприємств в умовах жорсткої кон-

куренції та обмеженості ресурсів спонукає до належного використання активів підприємств, до їх модернізації та оновлення, до їх ефективного використання. Необоротні активи є однією

з рушійних сил ринкової економіки, оскільки за допомогою їх існує можливість забезпечення конкурентоздатною продукцією. Даний ресурс має вплив на більшість показників діяльності підприємств, наприклад на собівартість продукції, обсяг доходу від реалізації, рентабельність виробництва, рівень витрат та прибуток, що у цілому впливає на ринкову вартість. Сьогодні спостерігається глобальне впровадження нематеріальних активів у господарську діяльність підприємств харчової промисловості. Головним завданням підприємств є отримання прибутку від реалізації продукції, виготовленої за допомогою нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Методиці аналізу нематеріальних активів приділено увагу в працях таких учених-економістів, як О.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін, І.А. Бігдан, Н.В. Тарасенко, Г.В. Савицька.

Система аналітичних показників, які відображають усі тонкощі функціонування нематеріальних активів, потребує детального дослідження у розрізі років та видів діяльності.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Головною метою цієї роботи є аналіз необоротних активів підприємств харчової промисловості вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. П(С)БО 2 «Баланс» містить таке визначення: «Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти» що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати балансу». Необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними.

Необоротні активи – це сукупність матеріально-речових і нематеріальних цінностей та об'єктів, які належать установі, забезпечують її функціонування і мають очікуваний термін корисної дії чи експлуатації понад один рік.

Необоротне майно характеризується тривалим періодом використання, тобто періодом довшого одного року. Воно є необхідним у кожному процесі виробництва.

Щодо складу необоротних матеріальних активів, то слід звернути увагу, що важливим їх складником є основні засоби (інвестиційна нерухомість, земельні ділянки, будинки та споруди, машини та обладнання та ін.), які, за дани-

ми Держкомстату, становлять більшу частину майна країни у цілому та підприємств зокрема. Однак, окрім основних засобів, до необоротних матеріальних активів належать також бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові (нетитульні) споруди, природні ресурси, капітальні інвестиції, довгострокові біологічні активи та ін.

Якщо розглянути дані Держкомстату (табл. 1), то можна зробити висновок, що значну частку підприємств промисловості займають великі підприємства, оскільки саме вони можуть створювати конкуренту продукцію, забезпечувати ринок у повному обсязі. Малі підприємства орієнтовані більше на малий сегмент ринку, зокрема їх ринок збуту більш зосереджений поблизу їх локації. Проаналізувавши дані табл. 1, ми бачимо, що з кожним роком обсяг нематеріальних активів на підприємствах промисловості збільшується, отже, підвищуються ефективність виробництва, обсяг випущеної продукції, а також і ринок збуту. Що ж стосується харчової промисловості, то аналогічна тенденція прослідковується тут також.

Неможливо не звернути увагу на те, що масову частку необоротних активів займають основні засоби. Отже, подальше дослідження доцільно приділити саме їм.

П(С)БО 7 «Основні засоби» містить таке визначення терміну «основні засоби»: «Матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)».

До основних засобів належать земля, будівлі, споруди, передавальне устаткування, машини та обладнання, транспортні засоби, інструмент, виробничий і господарський інвентар, доросла робоча і продуктивна худоба (крім дрібних тварин), багаторічні насадження тощо.

З кожним роком основні засоби на підприємствах мають властивість зношуватися. Для стабільної працездатності організацій слід постійно підтримувати стан необоротних активів: ремонтувати, модернізувати, ліквідувати із заміщенням на нові. У зв'язку із цим із кожним роком вартість основних засобів у промисловості збільшується (табл. 2).

**Необоротні активи підприємств за їх розмірами
за видом економічної діяльності «Промисловість» (на кінець року, млн. грн.)**

	Необоротні активи – усього				У тому числі			
					основні засоби та нематеріальні активи			
	великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства	великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
залишкова вартість			залишкова вартість					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Промисловість								
2013	742275,5	229975,7	60700,7	18920,1	614481,4	172400,9	37707,7	10243,5
2014	791733,0	226242,5	50077,7	19273,9	640980,8	167122,0	33280,4	11699,7
2015	802719,4	296089,4	55357,4	20094,2	644378,8	234697,7	37654,1	11473,8
2016	878594,2	325556,0	68676,6	27693,8	692402,9	258334,9	47993,7	16173,1
виробництво харчових продуктів								
2013	31408,6	36864,1	5481,1	2709,1	21882,9	27409,0	3960,5	1759,4
2014	33887,0	44143,5	7979,5	2898,8	24427,0	29472,7	4692,9	1994,1
2015	32514,6	47894,2	8059,6	3339,7	24578,5	36302,7	5225,6	1971,6
2016	38822,8	53429,6	8107,0	3430,8	26582,7	43963,9	5531,8	2200,5

Таблиця 2

**Вартість основних засобів за видами діяльності
(у фактичних цінах на кінець року, млн. грн.)**

	2013	2014	2015
Промисловість	1 749 110	1 937 821	3 842 517
Переробна промисловість	599 980	756 277	1 656 971
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	116 776	125 745	136 201

Для більшої наочності представимо дані табл. 2 у вигляді гістограми (рис. 1). Як видно на зображенні, основні засоби на підприємствах харчової промисловості лише підтримуються у робочому стані, не модернізуються, не оновлюються. Вартість необоротних активів цієї галузі протягом трьох років залишалася фактично без змін.

Важливим фактором конкурентних переваг є управління ефективністю використання основних фондів підприємства, тобто здатність підприємства до швидкої перебудови управлінських рішень, щодо управління процесом оцінювання основних засобів підприємства. Це необхідно для підтримки інноваційної активності підприємства.

Ефект від використання необоротних активів може вплинути на: зниження витрат на виробництво, збільшення обсягів реалізації продукції та прибутку, підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Оскільки необоротні активи на підприємстві існують для отримання економічних вигод від їх експлуатації, то слід періодично оновлювати матеріальну базу підприємства.

Якщо розглянути стан основних засобів на підприємствах харчової промисловості за 2013–2015 рр. (табл. 3, 4), то можна зробити висновок, що дана стаття активу балансу з кожним роком потребує все більше вкладень, що й відбулося у 2015 р. Констатувати висновок можна виходячи з вартості введених в експлуатацію основних засобів та ступеню зносу необоротних активів, який почав знижуватися наприкінці досліджуваного періоду.

Загалом за період із 2013 по 2015 р. кількість підприємств харчової промисловості зменшилася. Але це не стало приводом до зниження обсягу випущеної продукції, яка з часом лише зростає. Не в останню чергу цьому посприяло оновлення бази основних засобів, про що свідчать дані зносу (табл. 5).

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. В умовах ринку проблема ефективності виробництва є вирішальною для будь-якої галузі економіки. Для підвищення факторів розвитку підприємств слід також брати до уваги стан необоротних активів, зокрема основних засобів. Основні засоби – це матеріальні активи різного роду, що виступають

невід'ємною частиною процесу виробництва і становлять основу для створення капіталу

Отже, провівши аналіз стану необоротних активів підприємств харчової галузі, можна прослідкувати актуальну сьогодні проблему застарілої техніко-технологічної бази, що являє собою стримуючим фактором для розвитку підприємств.

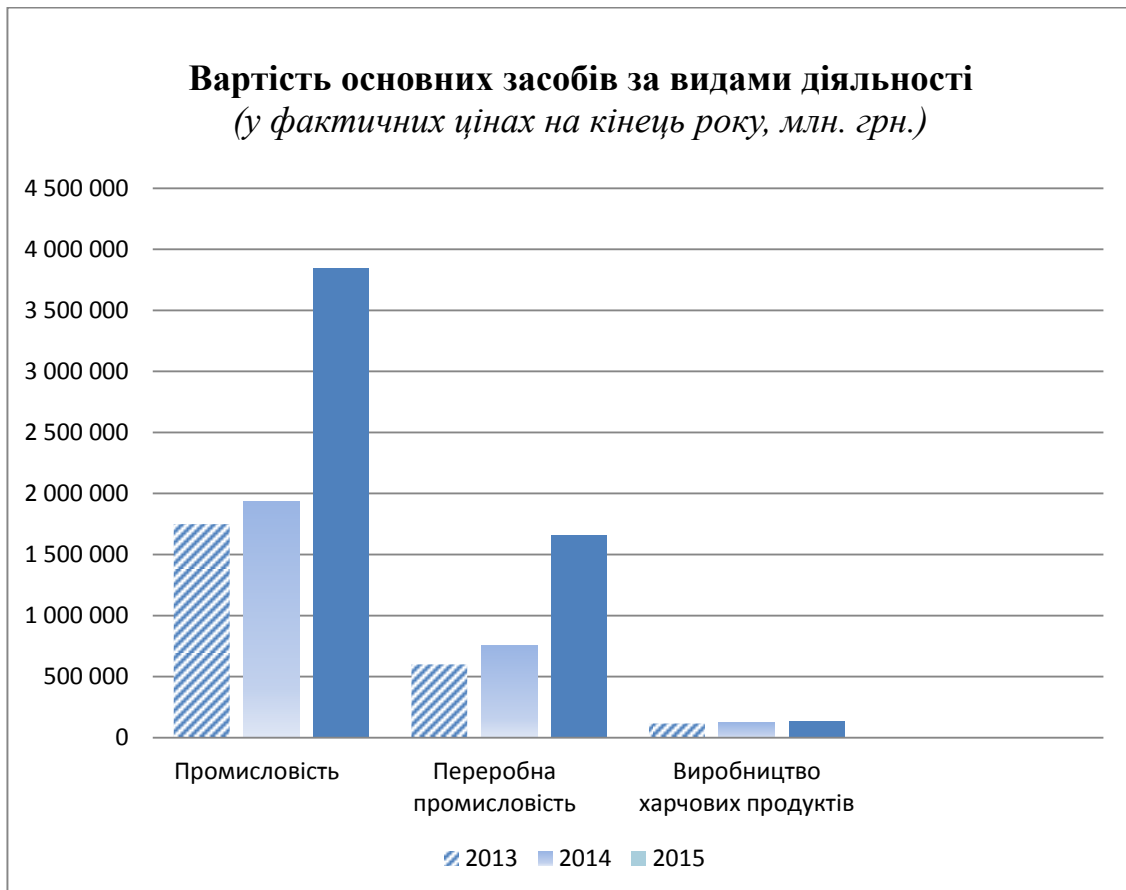

Рис. 1. Вартість основних засобів за видами діяльності

Таблиця 3

Вартість уведених у дію нових основних засобів за видами діяльності
(у фактичних цінах на кінець року, млн. грн.)

	2013	2014	2015
Промисловість	67 103	51703	55930
Переробна промисловість	33723	22753	34118
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	9410	8457	14680

Таблиця 4

Ступінь зносу основних засобів за видами діяльності (відсотків)

	2013	2014	2015
Промисловість	56,90	60,30	76,90
Переробна промисловість	50,10	56,90	75,80
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	48,50	47,20	47,50

**Основні показники роботи підприємств із виробництва харчових продуктів,
напоїв та тютюнових виробів у 2013 та 2015 рр.**

	2013	2015
Кількість підприємств	6407,00	5502,00
Обсяг реалізованої промислової продукції		
млн. грн.	261 783,70	398 023,20
у відсотках до загального обсягу у промисловості	19,3	22,4
Основні засоби (у фактичних цінах, на кінець року), млн. грн.	116776	136201
Ступінь зносу основних засобів, відсотків	48,5	47,5

Бібліографічний список:

1. Чернелевський Л.М., Слободян Н.Г., Михайленко О.В. Аналіз діяльності підприємств та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний. К., 2009.
2. Слободян Н.Г. Організація і методика економічного аналізу. К., 2013.
3. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. Житомир: Рута, 2010.
4. Діяльність суб'єктів господарювання за 2016 рік: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств і об'єднань / За ред. С.І. Шкарабана, М.І. Сапачова. Тернопіль, 1995.

References:

1. Chernelevskiy L.M., Slobodyan N.G., Mihaylenko O.V. Anallz dlyalnostl pldpriEmstv ta banklvskih ustanov: ekonomlchniy, flnansovo-Investitslyniy, strateglchniy. [Analysis of activity of enterprises and banking institutions: economic, financial-investment, strategic.] – K., 2009.
2. Slobodyan N.G. Organizatsiya I metodika ekonomlchnogo anallzu. [Organization and method of economic analysis.] – K., 2013 r.
3. Butinets F.F. Buhgalterskiy oblkk u zarublzhnih kraYinah: navch. poslbnik [Accounting in foreign countries: tutorial] / F.F. Butinets, L.L. Goretska – Zhitomir: PP "Ruta", 2010.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. [State Statistics Service of Ukraine]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Ekonomlchniy anallz dlyalnostl promislivih pldpriEmstv I ob'Ednan [Economic analysis of the activities of industrial enterprises and associations] / za red. S.I. Shkarabana, M.I. Sapachova. – Ternopil, 1995.

Dukhnovska L.M.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Audit,
National University of Food Technologies

Skomorokhova S.Yu.

Assistant Lecturer at Department of Accounting and Audit,
National University of Food Technologies

Horbunova S.Ye.

Graduate Student of Department of Accounting and Audit,
National University of Food Technologies

ANALYSIS OF NONCURRENT ASSETS OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

The purpose of the investigation is an analysis of the status of non-current assets of food industry enterprises of Ukraine, which will become the basis for further research of the problem of competitiveness of economic entities in a market environment. The status of fixed assets on the basis of official State Statistics Service of Ukraine was given in the article. The dynamics of industry development, in particular, the processing industry, was investigated. After analysing the data, it is impossible to ignore the fact that the most part of non-current assets is fixed. Thereby, fixed assets were appropriate to focus on the research. The period that has been taken as a basis is 2013–2015 years. In those years, the main attention was paid to the development of fixed assets. As non-current assets exist at the enterprise for the purpose of acquiring economic benefits from their operation, it is necessary to periodically update the material base of the enterprise. This already happened in the 2015 year. The fact of update the material base contributed to the growth of manufactured products with a decrease in the number of food companies in 2016. In conditions of market economy, the problem of production efficiency is crucial for any branch of the economy. For the factors growth of enterprise development, the state of the non-current assets should be taken into consideration, especially tangible assets. Fixed assets are a company's tangible, non-current assets that are used in its business operations and form the basis for the creation of capital. After analysing the state of fixed assets of food industry enterprises, we can observe the problem of the outdated technical and technological base, which constitutes a deterrent fact for the development of enterprises.